

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM OPERAČNÍCH VŠC

Vícestupňové velitelsko-štábní operační cvičení představuje v současné době vrcholnou formu polní operační přípravy velitelů a štábů. Přibližuje se svým provedením podmínkám práce štábů při řízení operací a stává se školou i pro-
věrkou doposud získaných teoretických i dílčích praktických znalostí, zkušeností a návyků.

Způsoby přípravy, provedení a řízení cvičení takového charakteru musí-
me proto neustále rozvíjet a obohacovat. Budeme v nich přecházet k metodám,
které budou maximálně vytvářet objektivní podmínky pro práci velitelů a štá-
bů. Mají se stát nejen opatřením směřujícím k rozvíjení operačních znalostí,
ale zabezpečující současně rozvíjení takových velitelských vlastností jako je
rozhodnost, důslednost a náročnost ve velení, smysl pro realitu, vypěstovaný
pocit odpovědnosti za trvalé řešení součinnosti, smělost a zdravé riziko opí-
rající se o zdůvodněné možnosti, pěstování smyslu pro nové a odmítání
šablon.

Pokládám proto za účelné shrnout některé poznatky z této formy přípravy,
které jsme si ověřili na posledním spojeneckém velitelsko-štábním vícestup-
ňovém cvičení, které se nám osvědčily a mohou být podnětem pro jejich širší
uplatnění a využití i na ostatních stupních velení.

1. Příprava cvičení

Každé cvičení bychom měli „ušít na míru“. S „konfekčními metodami“,
které jsme dosud někde realizovali ani ne tak z pohodlnosti jako z nedostatku
času, bychom měli skoncovat.

Každý velitel a štáb má svůj charakter. Něco zná, určitou tematiku již pro-
bral, některou zvládl a některá je mu cizí.

Ukazuje se, že dosavadní jednostranný přístup, při kterém štáby armád a svazků připravujeme tematicky jen k jednomu úkolu, nejpravděpodobněji z hlediska předurčení, je nedomyšlené. Poslední cvičení to potvrdilo. Dosavadní úzká jednostrannost vedla sice k hlubšímu poznání daného úkolu a možných forem, ale zcela zatlačila do pozadí ostatní, často pro velitele a štáby náročnější úkoly v dynamice operací. Trvání na starých úzkých tematech by proto v budoucnosti vedlo k zvládnutí jen nepatrné etapy soudobé operace a neodkrývalo by celou škálu její všestrannosti v dynamice.

Je potřebné, aby každý štáb prodělal v určitém časovém období ucelený tematický cyklus, dávající v souhrnu úplnou představu a potřebné zkušenosti z vedení celé armádní nebo frontové operace.

Na stupni armády může jít např. o probrání při jedné formě „plánování armádní útočné operace v počátku války bez použití ZHN s přechodem na jejich použití“. V další formě můžeme procvičit rozvíjení operace, odrážení silných protiúderů, přeskupení a pokračování v útočné operaci, nebo zasazení armády do střetného sražení s přechodem k rozvinutí útočné operace, násilný přechod vodního toku apod.

V praxi to znamená, že celý rozsah tematiky frontové operace nelze probrat v jednom roce, ale zpravidla bude vyžadovat cyklus dvou až tří let.

Přitom bude výhodné volit různé formy jako je skupinové cvičení, válečnou hru, velitelsko-štabní cvičení, manévry, ale vždy s ohledem na konkrétní úroveň připravenosti velitelů a štábů.

V divizi nebudeme zpravidla moci (i přes možnosti větší komplexnosti) za jeden rok prakticky procvičit všechny typické a charakteristické formy soudobého boje divize. Je to zejména proto, že je nezbytné se stejným úsilím procvičovat boj jak s použitím jaderných zbraní, tak bez nich a velmi složité období přechodu k jejich použití.

To vše tedy vyžaduje, abychom přistupovali k volbě tematiky cílevědomě s dlouhodobou perspektivou. Tak jako plánujeme určitou formou perspektivu školení důstojníka, tak by měl každý štáb svazu, svazku a útvaru plánovat svůj perspektivní výhled přípravy na několik let.

K době trvání VŠC

Nepokládám za účelné, aby VŠC armádního a divizního stupně bylo ve vlastní dynamice kratší než 5–6 dní a to z několika důvodů. Za prvé z obsahových a za druhé z ekonomických.

I dříve VŠC trvaly i delší dobu, ale chci upozornit, že většinu doby zpravidla spotřebovaly statické formy činnosti jako je plánování a organizace operace v přípravném období. Tuto etapu, i když důležitou, nepokládám však pro VŠC za profilující, protože ji můžeme procvičit v jiných méně náročných formách (jako je štabní nácvik nebo štabní cvičení). Proto kladu důraz na prodloužení dynamiky vedení operace, která zvyšuje s daleko větší intenzitou návyky velení velitelů a práce štábů. Doba 5–6 dnů je také nutná k tomu, aby se dostala do rytmu práce štábů. Tak můžeme procvičit přechodová období z jedné do další operace, nebo přechod od plnění bližšího k dalšímu úkolu, tj. takový charakter práce, kdy operační štáb kromě denního řízení musí nezbytně i operačně plánovat. Toto by neměla být zvláštnost, ale trvalá součást každého cvičení.

V ekonomických hlediscích nepůjde jen o prosté souhrnné náklady, ale o celkový výsledný efekt dosažený při cvičení.

Při nezbytnosti vyvádět na každé operační cvičení značný rozsah spojovacích a jiných zabezpečovacích útvarů, musíme jim poskytnout dostatek času k přípravě, aby při cvičení dosáhly vysokou sladěnost.

Ani divizní cvičení by neměla být kratší. Tato doba poskytuje větší příležitost k širšímu tematickému rozsahu cvičení. K této době počítáme určité období „rozběhu“ cvičení, tj. buď období plánování, nebo takové fáze, která uvede cvičící do rytmu práce a operace.

K účasti štábů a vojsk na VŠC

Další rozvoj VŠC bude trvale směřovat k vytváření takových podmínek, aby štáby samy na sobě pocítily všestranné tlaky zdola, shora i od sousedů.

Základní formou je dnes *vícetupňové* velitelsko-štábní cvičení s *částečně vyvedenými vojsky*. Tento rozsah se ukazuje jako nejvhodnější. Dává plnou možnost ověřovat reálnost rozhodování, prověřovat tok informací v celku na všech stupních a umožňuje pracovat v bezprostřední návaznosti všech stupňů velení.

Tak např. je vhodné, aby na armádní cvičení byly vyvedeny nejméně 2–3 vševojskové štáby, v nichž můžeme sledovat proces velení na dalším jednom štábu plukovního stupně a koncovém nejvýhodněji motostřeleckém praporu. Obdobně považují za potřebné, aby tento systém byl realizován u raketové brigády do trenážeru v baterii vto, do palebné baterie u PL brigády s vlastními prostředky radiotechnického průzkumu apod.

V činnosti štábů *letectva* se tato koncová činnost ukazuje jako zcela nezbytná, protože komplexně ověřuje nejen rozhodovací proces, ale i schopnost všech zabezpečovacích systémů.

Řada cvičení ukázala, že tak jako je nemyslitelné VŠC bez spojovacích útvarů, měl by stejný pohled platit i pro průzkumné útvary a jednotky, jejichž schopnost akce bezprostředně ovlivňuje kvalitu i množství informací o nepříteli jako vstup do rozhodovacího procesu.

Přitom tato veškerá činnost musí být zcela podřízena operačnímu cíli při dodržování všech nezbytných taktických norem a metodických procesů velení.

Tedy vícetupňové VŠC s koncovými značkovými vojsky je v současné době nejefektivnější forma polní přípravy štábů.

K rozpracování cvičení

Dosavadní vžitě způsoby rozpracování širokých, rozsáhlých úplných materiálů na VŠC považují za nesprávné. Ve své podstatě vedou k tomu, že v průběhu cvičení vyvíjíme všestrannou snahu (jak řídicí, tak cvičící) „strefit se do autora“ a ovlivnit průběh cvičení tak, jak bylo připraveno. To přirozeně negativně působí na rozvíjení individuálních vojenských specifických vlastností vojáků a výrazně omezuje řídicího v dosažení učebních cílů a splnění učebních úkolů při sebemenším narušení plánů (narušením je pak každé jiné rozhodnutí než autorské). To v dalším vede i k ne vždy správným vztahům mezi řídicím stupněm a cvičícími, který lze lapidárně zjednodušit na vztah „chytřích“ a „tápajících“.

Co je tedy třeba dělat?

Pro cvičení považují za nezbytné zpracovat tyto dokumenty:

— *zámysl cvičení*, který by dal řídícímu a jeho aparátu dokonalou představu o charakteru operace, postavil základní učební cíle a úkoly. To jsou jediné důvody proč jej dělat. Není to zbytečný dokument, protože se k němu vracíme v průběhu řízení cvičení — při rozpracování rozehry. Tam nemůžeme fantazírovat, tam musíme dodržovat určitou serióznost, která především vychází z grafické části zámyslu.

— *plán provedení cvičení*. Podle mé představy se však tento bude výrazně odlišovat od dosavadní praxe. Plán provedení cvičení vidím jako velmi jednoduchý dokument, spíše schéma, které by především ukazovalo, které učební úkoly v průběhu cvičení a v které době je třeba plnit, abychom dosáhli vytyčené učební cíle (*viz schéma 1*).

Naopak vidím, že bychom měli plán provedení cvičení rozšířit zejména o specifické kalkulace, schémata a jiné pomocné materiály pro řízení. Tyto umožní jednotnou orientaci ředitelství cvičení a rozhodčí služby (některé pomocné dokumenty — *viz přílohy*).

Rozhodně nedoporučuji zpracovávat situace pro jednotlivé dny, rozhodnutí apod. Tuto formu pokládám již za přežitou.

— *východí námět pro cvičení*, který uvede s potřebnou přesností cvičící do situace, umožní jim rychle ji pochopit z vyššího stupně (u armády ve frontovém rozsahu, u divize v armádním stupni) tak, aby již základní přístup k cvičení dával dostatečnou operační orientaci.

— *první úkol* (směrnice, bojový rozkaz, nařízení) pro cvičící, který se ukazuje, že je výhodnější nespojovat s námětem (tam se omezit jen na prostudování situace a vlastní přípravu), ale dát jej až po zvládnutí námětu cvičícím. Obdobně je vhodné nedávat náměty cvičícím předem v posádkách, ale až po zaujetí východních velitelských stanovišť.

Tyto podklady musí teoreticky připravenému ředitelství cvičení a rozhodčí službě i cvičícím plně postačovat.

Do přípravy cvičení zahrnujeme i vlastní *přípravu řídících orgánů*, tj. ředitelství cvičení a rozhodčí služby. Přitom nebudeme šetřit jak časem, tak úsilím.

Nové formy řízení cvičení vyžadují daleko kvalifikovanější řídící aparát a to nejen individuálně, ale i v požadavcích na sladění práce jak uvnitř ŘC, tak s RS a cvičícími.

Samotnou přípravu pak zaměříme ve dvou směrech

- v teorii — na jednoduché chápání teorie hlavních učebních otázek,
- k metodice práce — tj. určení zodpovědností a upřesnění rytmu práce a vzájemných vazeb.

2. Funkce řídícího a rozhodčího aparátu

Jednu zásadu bychom měli dodržet, i když to bude velmi obtížné. Aparát postavit *malý*, ale zato vysoce kvalifikovaný. Vytvořit jeho schéma v přísné analogii daného operačního stupně, který řídí cvičení. Jedině to umožní, že ŘC bude plnit vůči cvičícím beze zbytku *všechny funkce vyššího štábu*.

Kromě toho doplníme tuto strukturu o zvláštní pracoviště spojená přímo s charakterem cvičení — jako je skupina rozehry, rozboru apod.

Při armádním VŠC musí ŘC plnit vůči armádě funkci a úlohu štábu frontu, tzn. plánovat, denně vydávat rozkazy, organizovat součinnost, vydávat nařízení

a informace, zabezpečit styk se sousedy, rozehrávat vzdušnou a radiační situaci v pásmu frontu, dávat zpravodajské podklady získané frontovými prostředky s maximální věrohodností (vysílat rozhry zpráv vzdušného průzkumu apod.).

Též současnou úlohu *rozhodčí služby* nechápeme dostatečně správně. Naším systémem rozhodčí služby jsme vytvořili „policajtský aparát“ hlídající každý krok cvičícího, který pak pracuje neustále s určitým pocitem sledovaného, což ho psychicky kladně neovlivňuje.

Domnívám se, že i u štábu armády by stačila rozhodčí služba ne po všech speciálnostech, ale vševojsková. Stačí skupina 2—3 vysoce kvalifikovaných vševojskových generálů nebo důstojníků a dvou důstojníků operačního týlu na TVS, která by pracovala nezávisle na ŘS (nemusí znát rozhru) a měla by především úkol získat znalosti o celkovém charakteru připravenosti vedoucích funkcionářů a o úrovni sladění práce štábu a poskytnout nezbytnou metodickou nebo i obsahovou pomoc tam, kde by z hrubé neznalosti docházelo k nebezpečí nesplnění učebních úkolů.

Tím by měli velitelé větší zodpovědnost za práci vlastního štábu.

Naopak bude účelné, abychom na ŘC vytvořili kvalifikovanou „výjezdovou skupinu rozboru“, která by na nejdůležitější fázi vyjížděla k vybraným štábům a dosáhla komplexního a jednotného pohledu na plnění rozhodujících učebních otázek.

Bude však nutné, abychom na nižších stupních vytvořili malé vševojskové skupiny rozhry, které by pod řízením ŘC vytvářely „atmosféru a realitu operace“.

Možné schéma funkce řídicího aparátu — viz schéma 4.

K metodě a rytmu práce řídicího aparátu (schéma 5).

Za základ práce ředitelství cvičení považuji jeho *činnost směřující k splnění učebních cílů*.

Toho musí ŘC dosahovat především vytvářením reálné situace rozhry, která plně respektuje zdůvodněná rozhodnutí cvičících velitelů (i když nejsou vždy optimální) a vychází z možného zámyslu nepřítele. Vůbec daleko více pozornosti by ŘC měla věnovat aktivní, cílevědomě vedené činnosti nepřítele, která odpovídá nejen doktrinárním zásadám, ale i platným polním řádům.

Osvědčil se např. tento rytmus práce ŘC hrajícího v úloze štábu frontu.

1. Rozehrát situaci pro cvičící front k 12,00 jako podklad pro rozhodnutí velitele frontu na příští den.

2. Toto formulovat a doručit do 17,00 cvičícímu štábu armády a zpřesnit tuto situaci u štábu armády k 15,00.

3. Kvalifikovaný příslušník ŘC (náčelník operačního oddělení ŘC) vyslechne zámysl velitele armády k 19,00.

4. Na jeho podkladě připraví ŘC rozhru na dalších 24 hodin v základních ukazatelích, opírajících se o

- jaderné možnosti obou stran
- kvalitativní poměry sil
- kalkulace možného manévru silami
- radiační situaci
- týlovou situaci.

5. Předložit toto pojetí roze hry naznačené graficky v čarách s možným vývojem k 06,00 — 15,00 — 03,00 řídicímu cvičení.

6. Po jeho schválení dopracovat nutné podklady pro roze hry jako:

- připravit charakter boje po svazcích na příští den;
- způsob a množství jaderných úderů na objekty;
- připravit roze hry rozhodujících zpráv o nepříteli z frontu;
- připravit roze hry týlové situace (spotřeby), ztráty apod.

7. S těmito závěry seznámit [22,00—23,30] skupiny roze hry na nižších stupních s vymezením jejich odpovědnosti roze hry, tj. stanovit jim síly a prostředky s časovým upřesněním, které v intencích jednotného zámyslu a charakteru jsou povinni roze hrávat.

8. Připravit technicky roze hry ze štábu frontu — vzdušné situace, radiační situace, roze hry zpráv, sousedů a všech frontových opatření.

9. Řídit v průběhu dalšího dne tuto roze hry při současném plnění funkce vyššího štábu.

Tyto zkušenosti bychom měli dále v praxi ověřovat, rozšiřovat je a vhodně aplikovat i na nižší stupně řízení cvičení.

HLAVNÍ UČEBNÍ ÚKOLY CVIČÍCÍCH ŠTÁBŮ A VOJSK

Schéma 1 A

Svaz svazek	16. až 18. 5.	1. den – 19. 5.	2. den – 20. 5.	3. den – 21. 5.	4. den – 22. 5.	5. den – 23. 5.	
Štáb 11 A	INSTRUKTÁŽ ŘEDITELSTVÍ CVIČENÍ A RS 14.00 18. 5. pohotovost ke cvičení	- organizace, plánování střítného sražení - organizace centralizované zpravodajské činnosti - organizace součinnosti s výsadkem - organizace týlového zabezp. - plánování operačního maskování - převzetí sovětské divize	- řízení střítného sražení bez použití JZ - organizace manévru k vytvoření silného uskupení na rozhodujícím směru - boj se ZHN - zabezpečení svazků do střítného sražení - velení za pohybu - organizace průzkumu - přemístění míst velení - rozhodnutí na příští den - upřesnění 1. HÚ	- řízení střítného sražení s použitím JZ - organizace průzkumu k odhalení příprav k použití JZ - boj se ZHN - upřesnění rozhodnutí pro střítné sražení s použitím JZ - řízení manévru - manévr místy velení - rozhodnutí na příští den	- manévr k rozvíjení operace do hloubky - využití předmostí na BILA pro přechod hl. sil - odražení protizteče - rozhodnutí na příští den - přemístění míst velení - velení ze vzduchu	- plánování druhé armádní operace - organizace nového úderného uskupení pro plynulý přechod do druhé arm. operace - zabezpečení přechodu přes Č. LES - organizace průzkumu	
Štáb 17 msd štáb msp s msp		- souběžné plánování - doklad velitele divize při předání 11 A	- rozhodnutí pro střítný boj - zabezpečení střítn. boje - doručení úkolů vojskům	- zasazení do střítného boje - řízení střítného boje - přechod do obrany s cílem zachytit hl. síly např. a vytvořit podmínky k úderu do boku a týlu nepřítele - PRÁPORNÍ	- obklíčení a ničení nepř. v souč. se sousedem - překonávání rozrušených prostorů	- vyvedení z boje - doplňování - rozhodnutí pro rozvíjení útoku do hloubky	- manévr na nový směr - zasazení do útoku z chodu - rozvíjení útoku v součinnosti s tankovou divizí - boj v operační hloubce v odtržení od hlavních sil armády
Štáb 8 td štáb tp s tpr			- zasazení do střítného boje bez JZ - řízení střítného boje - odražení protizteče - manévr silami a prostředky - ovládnutí přechodů na BILA	- vedení střítného boje s použitím JZ - součinnost se sousedy - překonávání rozrušených prostorů - manévr silami a prostředky - likvidace následků jaderného napadení	TAKTICKÉ CVIČENÍ		
Štáb 14 td štáb tp s tpr		plánování přesunu	- přesun - organizace str. sl. v prostoru noč. odpočinku - organizace doplňování - plánování přesunu - likvidace jad. nap.	- zasazení do útoku z chodu - překonávání vodní překážky - součinnost s výs.	odražení protizteče	- manévr silami a prostředky na jiný směr - rychlé pronikání do hloubky - boj v operační hloubce při odtržení od hlavních sil armády	- manévr na nový směr - překonávání radiální zóny - plánování nového úkolu
Štáb 30 vb		- plánování vysazení a zabezpečení operačního výsadku - zachycení letiště - zabezpečení vysazení vpr – obrana přechodů přes BILA - obrana boku hlavního uskupení armády	přechod do útoku v součinnosti s tankovou divizí			- vyvedení z boje do druhého sledu - zplánování a zasazení praporu k ničení ZHN	

PŘEDPOKLÁDANÝ ČASOVÝ PLÁN PROVEDENÍ VŠC (18.—19. 5.)

Schéma 1 B

Činnost	18. 5.	19. 5.																								ŘC	RS			
		7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24											
Štáb 11 A	14.00 pohotovost ke cvičení na VS. Doručení námětů cvičicím do 9.00 19. 5. - studium námětů - vzájemné informace cvičicích o situaci - příprava podkladů k převzetí a předání svazků	Příprava ROZHODNUTÍ vel. 11 A								14.30—15.00 součinnost s 30 vb				PLÁNOVÁNÍ střetného sražení												- 6.00—12.00 převzít 3 a 4 msd na VS 11 A - 9.00 vydat předb. nařízení - 12.00 vydat VÝPIS Z OPER. SMĚRNICE vel. JZF a odborná nařízení - 15.00—16.00 vyslechnout velitele 11 A - 17.00—18.30 ROZEHRÁ cvičení na příští den - do 20.00 doručení rozehry rozhodčím u armády a svazků	- prověřit znalost situace a pochopení úkolu - sledovat a hodnotit práci - 20.00—22.00 připravit rozehru na stupni svazek a doručit RS u pluků - 22.00—23.00 připravit rozehru u pluků			
17 msd	15.00 prověrka spojovacích sítí	převzetí 8 td do sestavy 11 A - předáno 3 a 4 msd JZF								Doručení předb. nařízení				Doklad rozh. velitele 11 A				Doručení BOJ. ROZKAZU vel. 11 A a odborných nařízení												POHOTOVOST K PLNĚNÍ ÚKOLU
8 td		příprava štábu k plnění úkolu								příprava vojsk k plnění úkolu podle předb. nařízení velitele 11 A.				příprava rozhodnutí na stupni svazek, útvar				příprava vojsk k vedení bojové činnosti												
15 td		6.00 doklad vel. 8 td veliteli 11 A o stavu k předání. Komisionální převzetí 8 td do sestavy 11 A																vyslání tp (PO) k zesílení 30 vb												
14 td		příprava štábu k plnění úkolu																												
2 msd																														
30 vb	12.00 18. 5. pohotovost na VS. Doručení námětů cvičicím	- vydání rozhodnutí vel. 30 vb - příprava k plnění úkolu								14.30—15.00 součinnost s 11 A				VYSAZENÍ Vedení boje za ovládnutí letiště a se zálohami nepřítel												rozehrávat postup tp (PO)	13.00 rozehrát let. úder chem. látkami			

ČASOVÉ SCHÉMA ZASAŽENÍ 11A/východních a 3as/A/západních DO STŘETNÉHO SRAŽENÍ

Schéma 2

Varianța

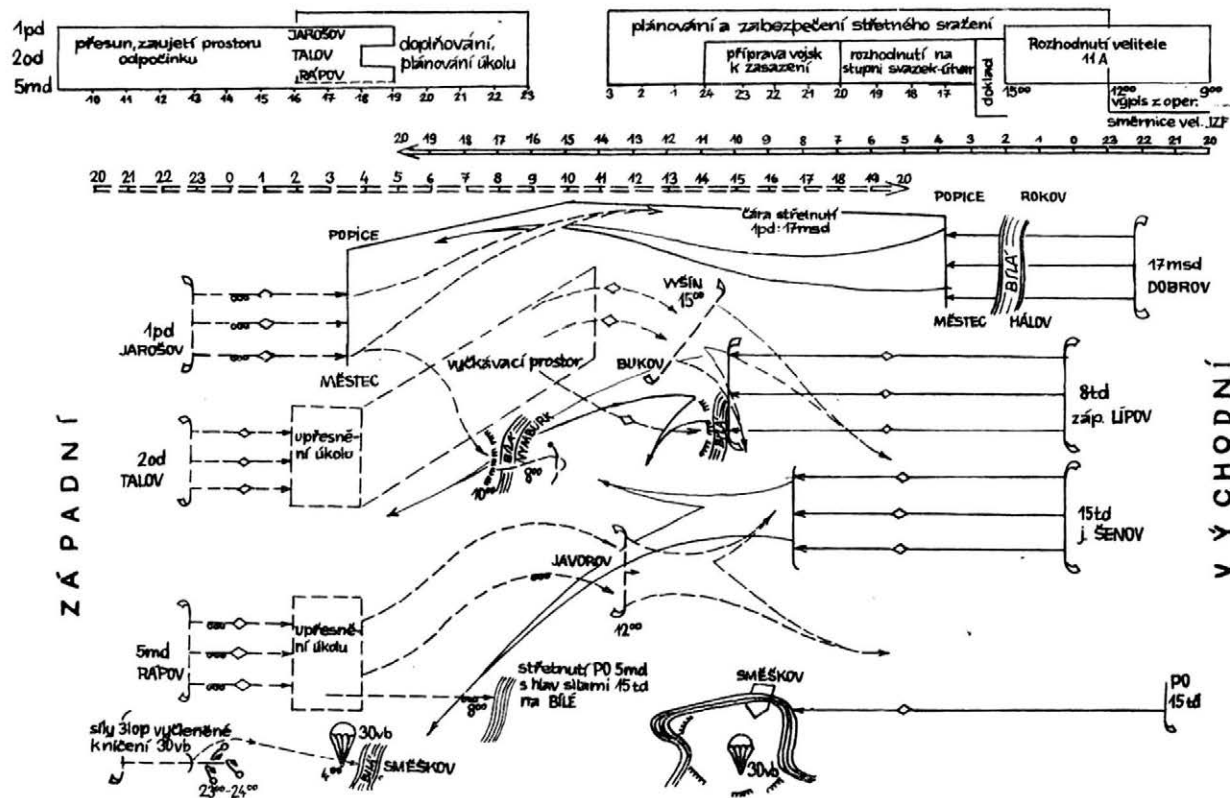

SCHÉMA TOKU INFORMACÍ A ROZEHRY

Schéma 3

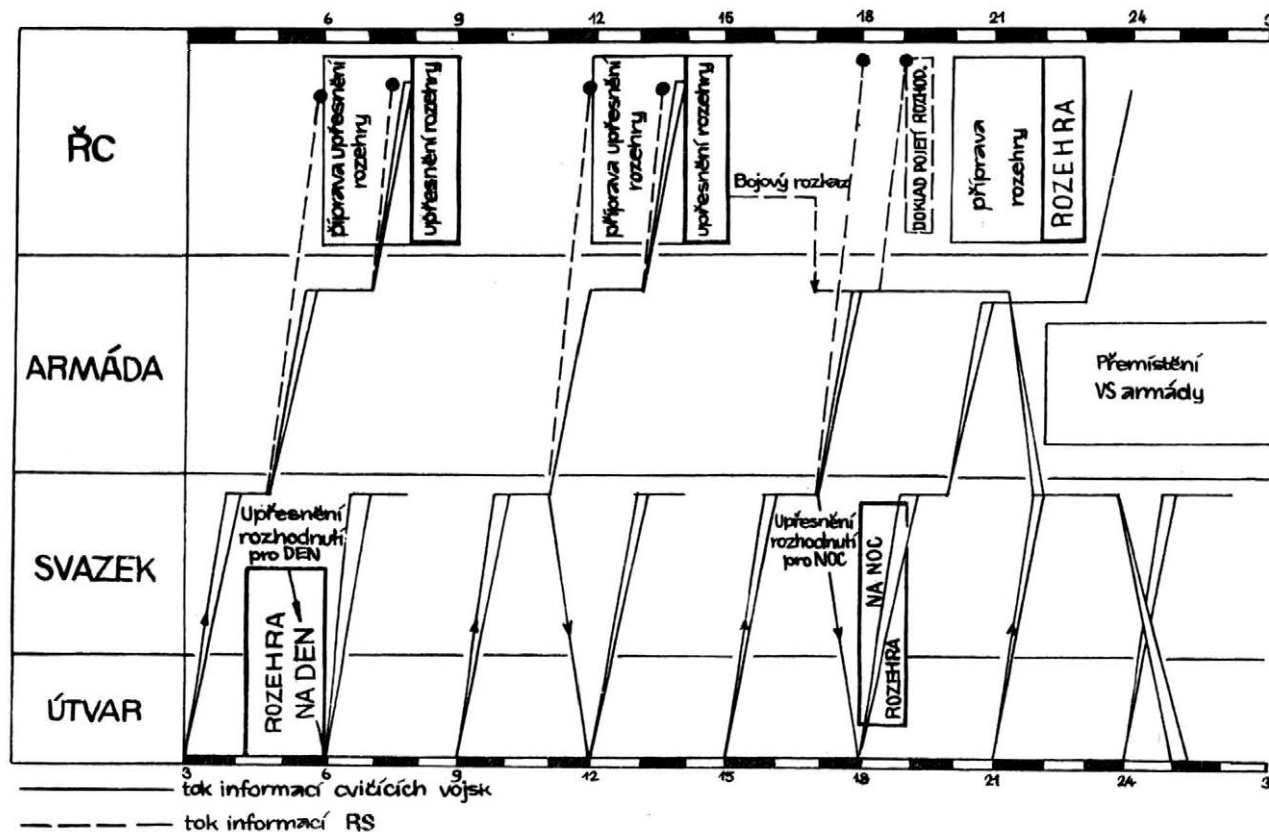

SCHÉMA ŘÍDÍCIHO APARÁTU CVIČENÍ

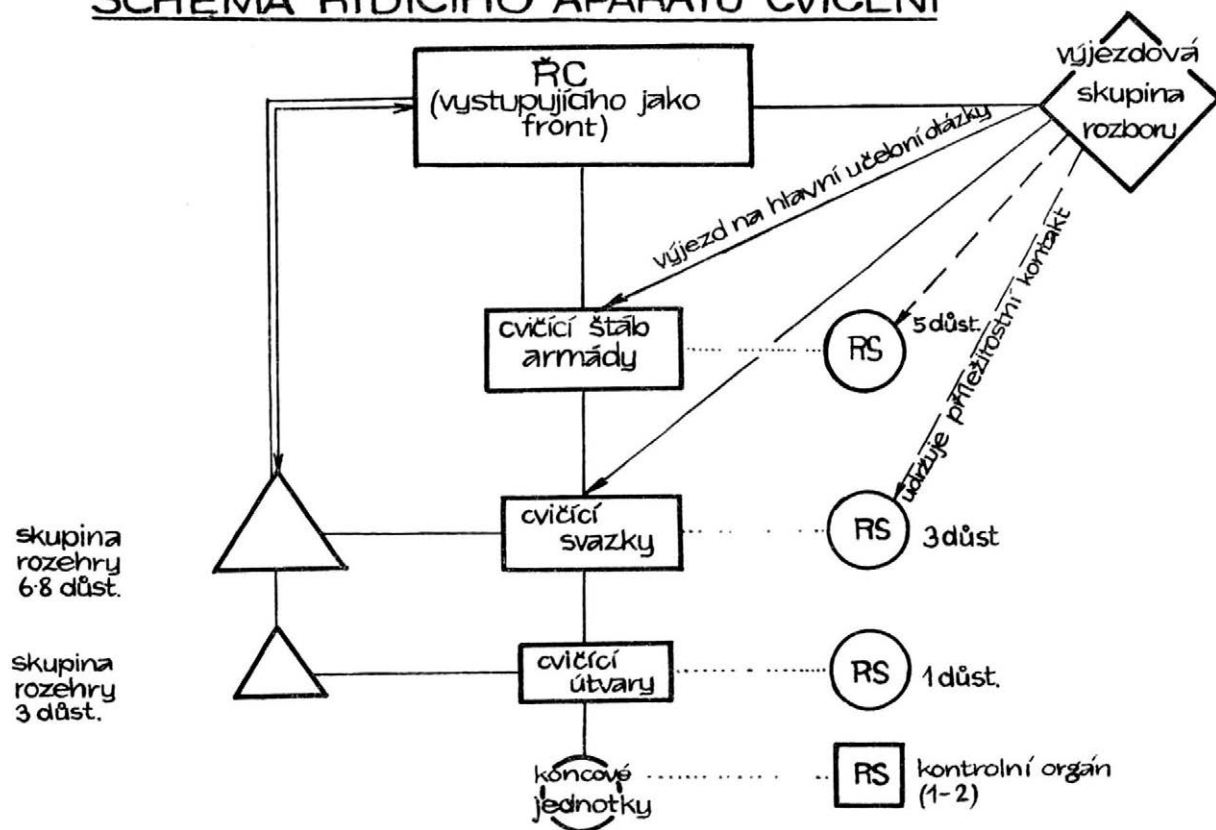

SCHÉMA RYTMU PRÁCE

Schéma 5

12 ⁰⁰		15		18		24 ⁰⁰		06		12 ⁰⁰	
ŘC	Přijme frontové rozhodnutí					Příprava rozehrů	operační řízení boje				
ARMÁDA				Obdrží rozkaz							
					Předložné rozhodnutí						
SKUPINA ROZEHRŮ		Upřesní situ pro A k 15 ⁰⁰	Vycházejí z hlavních čar rozehrává situaci					Upřesní situ pro A k 06 ⁰⁰			
	s přijatými rozhodnutími k době podle metodiky práce štábu										